І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXII. Ч. 34. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 20-го ЛЮТОГО (FEBRUARY) 1965 No. 34. VOL. LXXII.

ОСТАННІ ВІСТІ

П'ятниця, 19-го лютого 1965

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗИДЕНТ ЗАКЛИКАЄ БИЗНЕСМЕНІВ ЗМЕНШИТИ ВІДПЛИВ ДОЛЯРІВ ЗА КОРДОН. Президент Джансон промовляв в Білому Домі до 370 представників великих корпорацій та банків, і просив їх, щоб в цьому році обмежили на 20% свої інвестиції в підприємствах за кордоном, а банки, щоб зменшили висоту позик закордонним державам. Президент знає, що це зменшить прибутки корпорацій і банків в цьому часі, але в майбутньому скріпить економіку ЗДА, бо зменшить скількість долярів, які відходять із ЗДА і тим самим зменшить відплив золота, яке чужі банки купують за американські доляри. Банкірі і промисловці прихильно поставилися до проєкту Президента.

КООРДИНАТОР СОЮЗУ ДЛЯ ПОСТУПУ КРИТИКУЄ ДЖАНСОНА за його політику в Латинській Америці. Теодоро Москозо, який до грудня 1963-го року був координатором в політиці ЗДА відносно держав Південної Америки, заявив, що президент Джансон не бере до уваги політичної сторінки в країнах Латинської Америки і гадає, що „гроші, фахівці та бюрократи" зможуть все зробити. Москозо заявляє, що покійний президент Кеннеді добре зрозумів потреби Західньої Півкулі, яку бажав оздоровити політично, підримуючи там демократичні уряди. Москозо каже, що не треба підтримувати різних диктаторів, символів давнього стану.

НОВИЙ РАДІОТЕЛЕСКОП ЗДА ЛОВИТИМЕ „КОСМІЧНУ МУЗИКУ", яка надходитиме з районів, що є далеко поза так званим Молочним Шляхом. Цей радіотелескоп будує Крайова Наукова Фундація в Крайовій Обсерваторії на вершку гори Пік в Арізоні. Телескоп має діяметер 36 стіп завдовжки. Він зможе оглядати плянети, Місяць, а також ген поза Чумацький Шлях. Космічні радіові хвилі мовчки мандрують із швидкістю світла по космосі, але їх можна перемінити на звуки, коли їх ловиться на Землі. Будова цього радіотелескопа коштуватиме $800 000.

ДІН БИРЧ ЗАКЛИКАЄ РЕСПУБЛІКАНЦІВ ЗАКИНУТИ РАСИЗМ, щоб Республіканська партія могла мати своїх прихильників в південних стейтах без викликування ненависти між негритянським населенням, як це діялося під час виборчої кампанії колишнього сенатора Беррі Ґолдвотера, який, як дехто твердить, програв вибори тому, що мав проти себе негрів. Бирч, промовляючи до 500 молодих республіканських провідників, сказав: „Я не хочу, щоб ми йшли на Південь, і при цьому втратили Північ". Бирч залишає пост голови Республіканського Крайового Комітету 1-го квітня, який перебирає Рей Блісс із Огайо. Молоді республіканці оваційно вітали Бирча.

ПРОМИСЛОВА ПРОДУКЦІЯ В СІЧНІ Ц. Р. СТАНОВИЛА 137.7% в порівнянні з продукцією в роках 1957 - 1959 і була на 0.7% більшою, як в грудні 1964 року. Продукція авт і сталі в січні ц. р. була на високому рівні листопада і грудня 1964 року. Сталева продукція збільшується понад норму, бо власники сталеварень побоюються можливого страйку і збільшують запаси. Продукція авт в січні становила 9 000 000 в річному відношенні, і така сама обіцяє бути і в лютому. Річне відношення дістаємо таким способом, що продукцію з одного місяця множимо через 12.

У СВІТІ

КАРДИНАЛ БЕА ПРОГОЛОСИВ ПОЧАТОК „ДІЯЛОГУ" ПОМІЖ КАТОЛИЦЬКОЮ І ПРОТЕСТАНТСЬКОЮ ЦЕРКВАМИ. Він зробив це під час відвідин у централі Світової Ради Церков у Женеві в минулий четвер 18 лютого ц. р. Світова Рада Церков охоплює 214 Протестантських і Православних Церков. Генеральний секретар Світової Ради Церков, голляндець д-р В. А. Віссер Гоофт назвав відвідини 83-літнього кардинала Беі, голови Секретаріяту для сприяння християнській єдності у Ватикані, за історичну подію. Має бути створена Комісія для узгіднення „принципів і метод", які ляжуть в основу „діялогу" між Католицькою і Протестантськими Церквами.

БРИТІЙСЬКИЙ УРЯД ВІДМОВИВСЯ ПІДДАТИСЯ ПОГРОЗАМ ЛІКАРІВ, що вони масово виступлять з системи Державної Здоровної Служби і не будуть підчинюватись її розпорядкам. Однак міністер здоров'я заявив, що він готов переговорювати про вимоги лікарів щодо підвищення їм державних оплат за пацієнтів. Лікарі нарікають ще на умовини тієї виплати і на легковажне ставлення до них, як суспільного стану.

КОМУНІСТИЧНИЙ КИТАЙ ЗНОВУ ПОГРОЖУЄ АМЕРИЦІ. Комуно-китайський „президент" Лію Шао-чі, промовляючи на державному бенкеті у честь президента Танзанії Жуліюса Ньєрере, ще раз потвердив, що Комуністичний Китай вважає атакування Північного В'єтнаму за атакування його, Китаю, і що тому „не може стояти осторонь хоробрих в'єтнамців", проти яких нібито переводять агресію „американські імперіялісти".

СОВЄТСЬКИЙ МАРШАЛ ВАСИЛІЙ СОКОЛОВСЬКИЙ ВПЕВНЯЄ, ЩО ПІДВОДНА ФЛЬОТА СССР ДОРІВНЮЄ АМЕРИКАНСЬКІЙ. Він заявив на пресовій конференції у Москві, що число американських та совєтських атомово-підводних човнів може різнитися на „дві-три одиниці", але що це „не грає ніякої ролі". Соколовський заявив, що СССР має тепер під зброєю 2,423.000 вояків і таврував американську порівняльну статистику збройних сил, як нібито „шкідливе жонґлювання цифрами". Якщо випадково вибухла б одна атомова міна з-посеред мін, що ними західні німці хочуть вистелити ввесь кордон між Східньою і Західньою Німеччиною, то це спричинило б вибух третьої світової війни — твердив Соколовський.

У ФРАНЦУЗЬКІЙ КОМУНІСТИЧНІЙ ПАРТІЇ СВАРНЯ — стверджує навіть орган компартії „Ль'Юманіте". Він виступив гостро проти звернення французьких комуністичних і попутницьких професорів, студентів і інших інтелектуалів, які борються проти авторитарної системи, що існує в партії, отже проти диктатури партійного секретаріяту. Інтелектуали вимагають демократизації відносин в партії, отже дійсних а не фікційних виборів і вільної дискусії.

ЯПОНСЬКИЙ МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ЕТСУСАБУРО ШІІНА ПРИЇХАВ ДО ПІВДЕННОЇ КОРЕЇ, щоб поліпшити взаємини між тими двома далекосхідніми антикомуністичними державами. Між Японією, яка довгі роки мала Корею під своєю окупацією, і Південною Кореєю, все ще нема дипломатичних ані торговельних взаємин. Ліві соціялісти й комуністи в Японії та націоналісти в Південній Кореї демонстрували проти теперішніх поновлених спроб злагоди.

НОВИМ ПРЕМ'ЄРОМ ТУРЕЧЧИНИ СТАВ СУАТ ГАЙРІ УРГУПЛЮ, 62-річний адвокат-дипломат, політично нібито невтральний в боротьбі між партіями Народньо-республіканською 81-літнього генерала Ізмета Іноні і партією Справедливости, колишньою Демократичною, яку поставлено поза законом після військового перевороту в травні 1960 р. В суботу мин. тижня об'єднана опозиція висловила вотум недовір'я прем'єрові Іноні. Осінню відбудуться вибори.

ПРЕЗИДЕНТ ДЖАНСОН ДОМАГАЄТЬСЯ, ЩОБ ПРОМИСЛОВЦІ І БАНКІРИ МЕНШЕ ВИДАВАЛИ ДОЛЯРІВ ЗА КОРДОН

Вашингтон. — Президент Джансон запросив до Білого Дому 370 визначних промисловців і представників більших банків і закликав їх, щоб вони зменшили скількість долярів, які вкладають в інвестиції за кордоном і на позики чужим державам, бо конче треба зменшити дефіцит в платничому балянсі із закордононними державами. Минулого року американські бизнесмени і банкіри видали за межами ЗДА на два більйони долярів більше, як в 1963-му році, разом видано в 1964-му майже $6 500 000 000. Дефіцит в платничому балянсі із закордоном в минулому році виносив $3 000 000 000, і це вже сьомий рік, коли такий великий дефіцит в цій ділянці, хоч американських експорт на кілька більйонів долярів є більший від американського імпорту. Коли б банкіри й промисловці пішли за покликом Президента, то негайно зменшився б платничий дефіцет. Промисловці та представники банків заявилися, щоб підтримати Президента в його змаганнях не випускати за кордон забагато долярів, за які чужі державні банки мають право купувати золото в Америці по максимальній ціні $35 за одну унцію. Внаслідок цього відходить золото з цієї країни, яке є підкладом американської валюти. Сенат ухвалив законопроєкт, зменшуючи статутову вимогу, щоб 25% американської валюти мало покриття в золоті. Цей проєкт прийняв Сенат більшістю 77-ох до 7-ох голосів. Внаслідок цього закону, який вже переслано до підпису Президентові, звільниться в американській державній скарбниці золота на суму $4 800 000 000. Всього золота скарбниця має на суму $15 000 000 000. По війні запас золота в ЗДА становив понад — $25 000 000 000.

Зізнаючи на Авшвіцькому процесі, д-р П. Мірчук вимагав поставити під суд вбивника братів сл. п. С. Бандери — Василя й Олекси

Франкфурт, Німеччина. — Прокуратор німецького суду в Франкфурті, який обвинувачує 22 колишніх ес-есів, членів адміністрації концлагеру в Авшвіці, покликав на свідків теж кількох українських кол. політв'язнів Авшвіцу, між ними д-ра П. Мірчука, автора споминів про ті часи п. з. „У німецьких млинах смерти". Свої зізнання склав д-р Мірчук перед німецьким судом у Франкфурті 11 лютого ц. р.

Крім свідчень про звірства ес-есів супроти в'язнів у концлагері д-р П. Мірчук звернув увагу суду на те, що винними в жорстокому катуванні безборонних в'язнів були не тільки ес-еси, але й велика кількість німецьких і польських в'язнів, які були „капами" та „форарбайтер"-ами. З них назвав він „оберкапа" Краля, який у звірський спосіб закатував разом із „унтеркапом" Подкульським двох братів Степана Бандери — Василя і д-ра Олексу. Як наочний свідок і той, що й сам був жертвою звірських знущань над українськими політв'язнями тих двох „капів", в'язнів, які в дійсності були поляками, але в концлагері вважалися „райхсдойчами", д-р П. Мірчук подав подробиці знущань і повторив зголошену вже раніше писемно вимогу, щоб суд зажадав у польського уряду видачі Краля й поставив його на лаву обвинувачених побіч інших катів Авшвіцу. („Унтеркапо" Подкульскі загинув в Авшвіці). На питання прокурора, чому саме на братах Бандери сконцентрували були свою катівську увагу обидва „капи" в Авшвіці, д-р П. Мірчук оповів про суд проти Степана Бандери, як провідника ОУН за вбивство польського міністра Перацького, відповідального за катування українського населення в ході „пацифікації": суд, на якому Степан Бандера замість боронити самого себе, обвинувачував польський уряд за злочинне поневолювання західніх українців. У висліді геройської постави Степана Бандери на суді його ім'я стало відомим всім полякам і тому польські шовіністи в Авшвіці, які, прикинувшись німцями, займали пости „капів", постановили вилляти свою зоологічну ненависть до українських революціонерів саме на братах Степана Бандери. Краля, який минулого року приїхав був до Німеччини, як свідок на суд, викликано тепер вдруге, але він відмовився приїхати. Прокуратура робить заходи, щоб його польський суд видав таки німецькому судові.

У НЮ ЙОРКУ ВІДБУЛОСЯ УКРАЇНСЬКЕ ПРИЙНЯТТЯ ДЛЯ ПРЕДСТАВНИКІВ УЯРМЛЕНИХ НАЦІЙ

Ню Йорк. — Голова Виконного Органу УНРади, Микола Лівицький, уладив в четвер 18-го лютого ц. р. в залях Українського Інституту Америки з нагоди роковин самостійности України — прийняття для представників поневолених комуністами націй та не-російських народів Совєтського Союзу. На тому прийнятті були приявні однаково члени еміґраційних політичних проводів так званих сателітських країн і трьох балтійських країн, як теж представники Ліґи визволення не-російських народів Совєтського Союзу, себто так званого Паризького Бльоку, Секція якого саме відновилась в ЗДА. Зокрема були приявні колишній амбасадор Чехо - Словаччини в Парижі і в Об'єднаних Націй П. Осуські з дружиною і його заступник Летріх, голова Асамблеї поневолених народів альбанець Ґермені, як теж голова Комітету Вільної Альбанії Краснікі, — президент Комітету Вільна Естонія Кютт, від Болгарського Комітету Петков, президент Комітету Вільна Латвія Гаснерс, секретар Комітету Вільна Литва Ватенанас, від польської еміґрації Бєґа, колишній румунський міністер закордонних справ Вісояну, голова грузинської політичної еміґрації проф. Накашідзе, представники білорусинів, туркестанців, козаків — разом із поважним гуртом українських громадян кругло 70 осіб. Чужинецьких гостей привітав французькою мовою Микола А. Лівицький, після чого англійською мовою виголосив коротку доповідь Борис П. Ржепецький. Головував п. Микола Степаненко. Після тієї короткої офіційної частини відбулося в іншій кімнаті прийняття.

● **Совєтська преса призвала,** що схоплений в'єтнамськими комуністами американський пілот з літаконосця коммодоре Роберт Шумакер, не застрашився комуністичних погроз та „не каявся" і „повторяв американські брехні" на пресовій конференції комуністів у Північному В'єтнамі.

З УВАГИ НА „ДЕНЬ ВАШИНГТОНА",

в понеділок, 22-го лютого ц.р., яке є державним святом, найближче число „Свободи" появиться у вівторок, 23-го лютого, з датою середи, 24-го лютого.

СЕСІЯ ОН СКІНЧИЛАСЯ НАВІТЬ НЕ РОЗПОЧАВШИ ДІЛОВИХ НАРАД

Об'єднані Нації. — 19-та сесія Генеральної Асамблеї, яка — у зв'язку з виборами в ЗДА й Британії — розпочалася у припізненому речинці, бо щойно 1 грудня минулого року, розійшлася в четвер 18 лютого 1965, навіть не розпочавши нарад над ніодною з 92-ох справ на її денному порядку. Від самого початку сесії вона переживала кризу внаслідку такого великого заборгування СССР, Франції і ще 11-ох інших держав, що всі вони підпадали під 19-ту статтю чартеру Об'єднаних Націй, яка автоматично позбавляє права голосу ті членські держави, які завинили до каси ОН більше, як дворічні членські внески. Заборгження СССР на кругло 60 мільйонів дол. і Франції досягло такої великої суми тому, що вони „принципово" відмовились будь-що заплатити на міжнародне військо ОН, вислане до Конґа і на Середній Схід, ставши на становище, що ті дотичні ухвали Генеральної Асамблеї були „нелеґальні", бо поминули Раду Безпеки ОН, дармащо Міжнародний Трибунал у Гаазі визнав їх легальність. ЗДА заявили, що не допустять до голосування СССР в будь-якій справі з уваги на згадану 19-ту статтю чартеру ОН. Тому члени ОН прийняли мовчазну постанову за кулісами, щоб на пленумі не переводити ніяких голосувань. Але три дні тому Альбанія — вірогідно з підмови Комуністичного Китаю — зажадала, щоб перевести голосування над питанням, чи слід зберігати надалі ту мовчазну постанову і переводити сесію Генеральної Асамблеї — виминаючи голосування над будь-котрою справою. Внесок Альбанії виразно провокував „розгру" між ЗДА і СССР, що її ці обидві держави хотіли виминути, здаючи собі справу, що така розгра доведе до розвалу Об'єднаних Націй. Тому тепер ЗДА й СССР погодились — разом із генеральним секретарем ОН У Тантом і президентом Генеральної Асамблеї Алексом Квейзоном-Сакі, щоб узагалі не допустити до голосування над внеском альбанського делеґата Ґаліма Будо. Амбасадор ЗДА Адлі Стівенсон заявив, що ЗДА відступають частинно від свого принципового становища, що СССР не має права голосувати, і не будуть противитися участі в голосуванні всіх членських держав ОН над процедурально - формальною справою, чи взагалі допустити внесок альбанця Ґаліма Будо на денний порядок. Коли Ґалім Будо хотів забрати слово і вже вступив на трибуну, президент Генеральної Асамблеї позбавив його голосу. В голосуванні прийнято внесок на недопущення справи, порушеної альбанським делеґатом на денний порядок, 97 голосами проти 2 — Альбанії і Мавританії. Після того взагалі закінчено сесію до 1 вересня цього року. В міжчасі 10-членна Комісія радитиме, як поладнати справу боргів СССР, Франції й інших, та як в майбутньому мають вирішуватися всі так звані мирові місії Об'єднаних Націй

В ПІВДЕННОМУ В'ЄТНАМІ ЩЕ ОДИН ПЕРЕВОРОТ. — МЕК НАМАРА З'ЯСОВУЄ СТАНОВИЩЕ ЗДА

Сайґон. — В четвер 18 лютого ц. р. стався в Південному В'єтнамі ще один — вже восьмий з черги державний переворот, але його подробиці ще не відомі. Відомо тільки, що цей останній переворот звертався проти „сильного мужа" генерала Нгуєна Хана і був черговим виплином суперництва генералів в боротьбі за владу. Генерал Нгуєн Хан буцім-то знаходиться під домашнім арештом. Цивільне населення столиці краю, Сайґону, попереджено, щоб воно не виходило на вулиці. — В тому самому дні у Вашингтоні секретар оборони Роберт МекНамара, у своєму звідомленні перед Комісією Палати Репрезентантів для військових справ заявив, що ситуація у Південному В'єтнамі „важка, але не безнадійна". Він з'ясовував причини, чому Америка „не має вибору" іншого, як тільки активно підтримувати Південний В'єтнам проти комуністичної агресії, бо справа не в маленькій країні Південного В'єтнаму, а в змаганні Комуністичного Китаю заволодіти Південною Азією. МекНамара ширше зупинився над грізною небезпекою збоку Комуністичного Китаю, коли той здобуде атомову й водневу зброю. Говорячи про можливості атомової війни, МекНамара перестеріг, що в її випадку згине в ЗДА 122 до 149 мільйонів людей та що ЗДА можуть у відплатній атаці проти СССР знищити тамошніх 100 мільйонів людей. МекНамара висловився проти будування нових бомбовиків з людською залогою, вказавши на більшу доцільність керованих ракет. У пресі проголошено тільки частинно звідомлення МекНамари, при чому коментатори підкреслюють два головні моменти того звідомлення: оборону і з'ясування позиції ЗДА в Південній Азії та з'ясування похмурих можливостей у випадку атомової війни.

Теодор Рожанковський, кол. командант УСС, скінчив 90 років життя

Теодор Рожанковський

Ню Йорк. — Теодор Рожанковський святкував в минулу неділю 14-го лютого ц. р. своє 90-річчя. Народжений 14 лютого 1875 року в Сокалі, Західня Україна, як син судового радника і посла до крайового сойму, скінчив правничі студії в Кракові, у 1903 році одружився з донькою відомого ученого професора Володимира Шухевича, Іриною, і в 1912 році був обраний на посла до галицького сойму. У 1914 році Українська Боєва Управа покликала його на команданта Українських Січових Стрільців і він перебував в рядах УССів під час всієї визвольної війни. Він був також головою місії уряду ЗУНР в. Чехо - Словаччині Після війни був суддею і судовим радником, спершу у Золочеві, згодом у Львові. Перейшовши на емеритуру відкрив власну адвокатську канцелярію. В Америці має двох синів і доньку. Своє 90-річчя відзначав в родинному гурті, у домі свого сина, відомого лікаря д-ра Ярослава Рожанковського у Вігокені під Ню Йорком. Не вважаючи на свій поважний вік — радник Теодор Рожанковський втішається повною свіжістю і бистротою ума та живо цікавиться всіма українськими громадськими справами. Достойному Ювілятові належать не тільки від всіх колишніх Українських Січових Стрілців та взагалі всіх колишніх вояків-українців, але й цілої української громади привіт і побажання прожити ще довгі літа.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

„ХРЕСТИНИ" НОВОГО ВІДДІЛУ СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Нюарк. — В неділю 28 лютого ц. р. тут відбудеться урочистість „хрестин" нового, заснованого наприкінці 1964 року 86-го Відділу Союзу Українок Америки ім. Олени Теліги й інсталяція Відділового проводу, до якого входять: Наталія Змий — голова, Таїса Турянська — заст. голови, Дарія Зелик — секретар, Оксана Стеранка — касир, Ірина Яворська — організаційні справи, Марта Каздоба — зв'язкова з ГУ СУА, Анна Твардовська — сусп. справи, Ярослава Снилик — культ. і Ольга Гнатейко — вих. справи. В урочистосніті візьмуть участь представники СУА з Філядельфії і Ню Йорку: інж. Стефанія Пушкар та Марія Душник. З нагоди цих хрестин буде виведена також окрема мистецька програма — танки під проводом Катерини Симчик з Картерету, фортепіянове сольо — Євгенія Вольс, вокальний квартет і рецитації п-ні Гнатейко.

ОПЕРНИЙ АНСАМБЛЬ У НЮ ЙОРКУ СТАВИТЬ „ЗАПОРОЖЦЯ ЗА ДУНАЄМ"

Бруклин. — Після успішної вистави „Запорожця за Дунаєм" у Ню Йорку нюйоркський Український Оперний Ансамбль поставить цю комічну оперу С. Гулака-Артемовського в неділю 7 березня ц. р. в Бруклині, в залі шкільної авдиторії при церкві св. Духа, 158 Норт 5-а вулиця.

У виставі братимуть участь артисти: Лев Рейнарович, Ганна Шерей, Тамара Лихолай, Іван Гош, Ю. Федорів, Т. Федорович. Мистецьким керівником вистави буде Володимир Ласовський, концертмайстром — Т. Левицький. До вистави гратиме камерна оркестра з колишніх членів Львівської опери й абсольвентів УМІ, і співатиме хор під керівництвом Р. Степаняка. Українські танки будуть виведені під проводом Й. Галатина.

ДОПОВІДЬ Д-РА Б. КОРЧМАРИКА В НТШ

Ню Йорк. — З рамені Історично-філософічної Секції НТШ відбулася 13 лютого в Українському Інституті Америки — Наукова Конференція. Відкрив її проф. М. Чировський і доповідь про Києво-Печерський монастир та християнізацію Европейського Сходу виголосив д-р Б. Ф. Корчмарик. На вступі прелеґент згадав про великі завдання сучасної української історіографії, яка мусить спростовувати фальшиві факти, подавані нашими ворогами про наше минуле.

З черги прелеґент подав історію заснування Києво-Печерського монастиря та з'ясував його великі заслуги у ширенні культури й освіти на Европейському Сході.

Д-р Корчмарик є автором праці „Духові впливи Києва на Московщину в добу Гетьманської України", що появилася в серії видань „Бібліотеки Українознавства" НТШ і має вийти тепер англійською мовою.

ВШАНОВАНО ПАМ'ЯТЬ ОЛЬГИ БАСАРАБ

Українська Американська Жіноча Допомогова Організація, Відділ ім. Ольги БРасараб у Ню Йорку, відзначила 41-шу річницю мученичої смерти своєї Патронки — Жалібною Службою Божою й Панахидою, що її відправив Впр. о. д-р М. Соловій ЧСВВ 12-го лютого 1965 в укр. кат. церкві св. Юра в Ню Йорку при співучасті хору ім. Митрополита А. Шептицького, і в яких організації ООЧСУ і СУМА взяли участь із своїми прапорами. В доповненні до цього вшанування поетеса Леся Храплива виголосила — в рамцях радіової програми оо. Василіян — доповідь про духову спадщину Покійної героїні Ольги Басараб для сучасного й майбутніх поколінь.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

(Що пишуть комуністичні газети в Україні)

СОВЄТСЬКІ „МОВОЗНАВЦІ"

Ось так у своєму „Малому словнику українських імен," що вийшов у Києві, подає Іван Трійняк пестливі форми імени Тарас: „Тараска, Тарінька, Таруша, Таря, Тарасушка" . . .

„Тарасушка" — типова московська форма, подібно, як „Іванушка".

Б. Сацюк у „Літературній Україні" з цього приводу пише: жадна українська дівчина не назве свого коханого „Тарею", а скаже: „Тарасикуголубе", „Тарасеньку", „Тарасночку".

У цьому словнику — пише далі Б. Сацюк — не знайдете барвистого, як веселка, гарного і зваблививого українського йменння: „Оксаночка", „Оксанка", „Оксанонька", а натомість Іван Трійняк посадив на покуті „Санюшка", „Ксюха", „Аксюша" . . .

ПОРОСЯТ БАГАТО А САЛА НЕМА

У Новобузькому районі на Миколаївщині, — пише кореспондент „Радянської України" з 4 лютого ц. р., — свиноматка „Тайга" білої української породи, яку доглядає 14 поросят. А через десять Євгенія Бур'яненко, привела днів привела ще 17 поросят. Ото темпи! А де ж сало?

ЯКІ ТИРАЖІ УКРАЇНСЬКИХ КНИЖОК

Книжку „Драматургія Лесі Українки" видали у Києві накладом . . . 1.000 примірників, а книжку „Коцюбинський — художник слова" — 2.000 примірників.

„Літературна Україна" пояснює що наклади залежать не від читацьких запитів, а від примх і торговельних смаків деяких „шанувальників" гарного мистецтва. Газета не мала сміливости сказати, що залежить це передусім від партійних наглядачів.

ЧИМ СВІТИТЬСЯ „ГОЛУБИЙ ЕКРАН"?

В неділю 7 лютого ц. р., — як подає „Радянська Україна", — „голубий екран", тобто телевізори, світилися для киян такими програмами: у першій — „Московський Кремль учора і сьогодні"; у другій — спектакль ленінградської студії.

Цю ж саму програму — — „Московський Кремль" — передавано 7 лютого для глядачів Донецька, Дніпропетровська, Запоріжжя, Херсону, Одеси і Львова.

КАПУСТА ПРОТИ ВИРАЗКИ

Звичайна білокачанова капуста — добрий лікувальний засіб проти виразки шлунку (улькусу) — стверджує керівник ляборатоїї лікувальних рослин Володимир Шевельов у київській „Рабочій Газеті" з 2 лютого. — Сік свіжої капусти має в собі гормональні та ростові речовини, ферменти. В ньому знайдено до 16 вільних амінокислот. З-поміж вітамінів виявлено аскорбіген, найстійкіший вид вітаміну С. У порівнянні з картоплею в капусті аскорбігену в 50 разів більше. В. Шевельову вдалося в ляборатрії виготовити „сухий сік" капусти, який не втрачає своїх лікувальних властивостей, і тепер його масово виготовляють на Клинцівській молочарні.

На курс лікування виразки потрібно 360 грамів цього капустяного порошка.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Єдність у кризі

Настрої в американському народі, зокрема серед його політичної верхівки, надзвичайно характеристичні і повчальні: як поводиться зріла державна нація в тривожних хвилинах. Правда, широкі кола американців не усвідомляють самого факту теперішньої кризи. Але було б помилкою приписувати це тільки байдужності до справ закордонної політики і міжнародних відносин та прив'язанню до матеріяльних дібр, життьової вигоди і таких традиційних розваг, як бейзбол. „Сіра людина" в таких справах, як державний інтерес Америки в обороні волі у Південній Азії, може й не визнається і їх не розуміє. Але редакції газет визнаються. Можна спостерігати, що американська преса не робить сенсації з подій, які погрожують вибухом великої війни. Так само Уряд стримується з усякими такими заявами, які могли б спричинити хвилювання. Зате Уряд і Конґрес стоять у найтіснішому контакті, і Президент дбає, щоб його постанови знаходили підтримку збоку всього народу.

І Президент цю підтримку отримує. Запрошення Д. Д. Айзенгавера на нараду до Білого Дому в справі В'єтнаму характеризує становище Президента, який в таких хвилинах виступає виразніше, аніж будь-коли, як репрезентант держави і нації, а не партії. І відповідальні політики обох партій вимивають все, що могло б ускладнити та утруднити ситуацію Президента. Тому, коли два демократичні сенатори виступили із заявами в користь радше переговорів з комуністами то це — відокремлене явище. Цей їхній виступ знайшов також негайну реакцію в більшості їхніх партійних колеґ з Конґресу. Всі ж опозиційні республіканські конґресмени й сенатори визнали свою солідарність із політикою Президента.

Очевидно, що та політика має своїх прихильників і противників. Але навіть дуже ліберальні американські кола в цей момент кризи висловлюють свій критицизм у відношенні до державної верхівки з великою обережністю. Доказом цього може бути одвертий лист кількох сот професорів 24-ох американських коледжів і університетів до президента Джансона, оприлюднений, як платне оголошення, в „Ню Йорк Таймсі" з 16-го цього місяця під заголовком: „Переберім ініціятиву". Цю „ініціятиву" мав би Уряд проявити у згоді на переговори в справі В'єтнаму — але з ким мали б вести ті переговори, на якій площині і з якими вислідами — цього шановні професори не говорять.

Зріле громадянство відкладає внутрішні суперечки на пізніший, спокійніший час, а в хвилинах небезпеки для всього народу — здисципліновано підпорядковується рішенням свого проводу.

Аґентура Пейпінґу в ЗДА

Ув'язнення групи змовників - терористів, які плянували висадити в повітря з допомогою динаміту такі історичні пам'ятки ЗДА, як Статуя Свободи в Ню Йорку, „Дзвін Волі" у Філядельфії і пам'ятник Вашингтонові у столиці ЗДА, звернуло увагу публічної опінії в ЗДА і в світі на підривну діяльність саботажно - терористичних груп, інфільтрованих і ведених китайськими комуністами.

Факт підривної діяльности комунокитайської аґентури на терені ЗДА встановлено вже понад усякий сумнів у висліді переведеного в багатьох містах судового слідства в справі бурхливих і кривавих минулорічних неґритянських заворушень у Гарлемі, Брукліні, Джерзі Сіті, Патерсоні, Філядельфії та інших містах. Як виходить із зібраних американськими судами даних, інспіраторами, організаторами та провідниками тих заворушень були комунокитайські аґенти і прокитайські комуністичні терористи, які опанували деякі робітничі організації і видають тут в широких розмірах свою антиамериканську літературу. Найбільш активною з тих організацій є так званий Проґресивний Прокомуністичний Рух, з яким пов'язані такі екстремістичні неґритянські групи, як Фронт Визволення Чорних. Чимало є даних і на те, що страйк портових вантажників, який тривав понад п'ять тижнів, спричинивши необчисленні втрати для економіки ЗДА, був наказаний і проведений під проводом пейпінґської аґентури.

Пресові повідомлення про змову в справі висадження Статуї Свободи, як також інших пам'яток і в ЗДА і в Канаді, говорять про пов'язаність змовників, які плянували ті акти саботажу, з кубинськими комуністами і з пейпінґською аґентурою. Головні організатори змови зустрічалися й вели розмови із заступником Фіделя Кастра, Ернестом Че-Ґеварою, який саме тепер відвідує Пейпінґ, устійнюючи там з лідерами китайського комунізму напрямні спільної антиамериканської дії. Як доводить слідство, пляноване ними висадження Статуї Свободи й інших історичних пам'яток мало на меті деморалізацію і стероризування американської спільноти.

Ще треба ствердити, що в своїх підривних діях проти ЗДА комунокитайська аґентура не працює відокремлено: вона діє сконсолідовано і скоординовано разом із совєтською московською аґентурою, в якої ті самі шляхи і методи, ті самі цілі, що і в комунокитайців.

НА ТЕМИ ДНЯ

НЕВІННО РУСИФІКУЮТЬ ДОНБАС

Газета „Літературна Україна" 5-го лютого ц. р., посилаючись на статистичні дані, стверджує, що минулого року на одну особу в Донбасі продано літератури всього лише на... півтора карбованця. І тут же виясняє: які книжки лежать на полицях, але їх не купують, а яких книжок на полицях нема, але їх запитують покупці.

Ось така сценка відбулася у книгарні ч. 77 м. Жданова. У продавчині Лисавети Лінчик попросили твори Івана Франка.

— Немає, — відповіла вона. — хіба що оце...

І подала Франкову книжку „Основи суспільности" в перекладі на російську мову.

На головній книжковій базі Донеччини, звідки постачають книжки до всіх бібліотек, в тому числі й до шкільних, і з свічкою не знайдеш творів Марка Вовчка, Панаса Мирного, Івана Нечуя - Левицького, Лесі Українки...

В дебальцівській книгарні зовсім немає української клясики, а натомість від творів московських письменників аж полиці гнуться.

Дійшло до того, що в місті Жданові, де понад чотири сотні тисяч населення, взагалі не допускають української книжки до читача, і твори українських клясиків просто... ідуть „під ніж".

Так, так! Це не вигадка. Про те чорним на білому написано в „Літературній Україні". На запитання, чому книгарня ч. 84 не замовила жадного примірника „П'єс" українського драматурга М. Кропивницького, завідувачка З. Деріґлазова відповіла:

— Навіщо? Адже недавно ми пошматували книжки цього автора...

„Пошматували", пояснює „Літературна Україна" — це значить пустили „під ніж", бо книжки, мовляв, втратили свій... покупний вигляд.

У книгарні ч. 8 міста Донецька, чомусь саме там, де лежать книжки українською мовою, переважно клясиків, протікає дах, і дощова вода капає із стелі прямо на полиці. Від цього книжки замокають, нищаться. З тієї причини, що, мовляв, книжки понівечені, завідувач наказав повернути їх на базу, а там вони підлягають знищенню, як сирівці для паперових фабрик.

Так гинуть твори Лесі Українки, Івана Нечуя Левицького та інших українських клясиків. Тим часом у цій же книгарні кожному відвідувачеві, як „причепу", накидають російську книжку.

Та хіба тільки український Донбас завалюється московською літературою — всю Україну заливає ця повінь „московської блекоти".

М. Щ.

„ДАЙТЕ!... НЕ МИНАЙТЕ"...

Спілка Письменників України закликала всіх літераторів та громадян дарувати свої книжки до бібліотек шкіл-інтернатів. Письменники вже вносять свої книжки. Київська учителька В. Дробота також передала багато книжок.

— Дайте, люди добрі! Не минайте...

НІМЕЧЧИНА МІЖ ДВОМА ВОГНЯМИ

Бонн. — Громадянство та політичні провідники Німеччини мають одну найболючішу „невральгічну точку": це справа об'єднання німецької території. Це значить — визволення 17 000 000 німців, що їх Москва втиснула в так звану Німецьку Демократичну Республіку, доручивши владу над тими німцями старому комуністові — Вальтерові Ульбрихтові.

Ульбрихт при кожній нагоді пнеться, щоб його „державу" визнали уряди вільних країн. Однак в цьому він має малі успіхи. Визнають „незалежний уряд" Ульбрихта комуністичні країни, але вільні держави не хочуть мати діла з тим московським попихачем.

Уряд у Бонні прийняв засаду, сформульовану дипломатом - економістом Гальштайном: з державою, яка вступить в дипломатичні зносини з урядом Ульбрихта, Німецька Федеративна Республіка зриває політичні зв'язки. Так зроблено з Юґославією в 1958 році, коли Тіто визнав уряд Ульбрихта. Однак Західня Німеччина перебуває в нормальних дипломатичних зносинах із СССР, хоч Москва стоїть на позиції, що є „дві німецькі держави", і має своїх послів у Бонні і в Східньому Берліні.

Так звану „доктрину Гальштайна" спритно використав для своїх інтересів президент Єгипту Абдель Гамаль Нассер, натискаючи на уряд в Бонні, щоб він перестав постачати зброю Ізраїлеві і не вишколював ізраїльських офіцерів у Німеччині. Щоб посилити натиск на Бонн, єгипетський президент запросив Ульбрихта із Східньої Німеччини до себе в гості.

У зв'язку з цим в Бонні велике занепокоєння: чи не збирається Нассер визнати „демократичну республіку" Ульбрихта? Посол Західньої Німеччини звернувся в цій справі до єгипетського уряду і дістав відповідь, що Єгипет визнає „уряд" Ульбрихта, якщо Західня Німеччина й надалі постачатиме зброю Ізраїлеві. І уряд Ергарда прийняв цю вимогу Нассера. Прийняв без усяких передумов.

Це рішення Бонну викликало велике невдоволення в німецькому суспільстві і занепокоєння в Ізраїлі. Бо постачання зброї із СССР до Єгипту продовжується. Туди в грудні минулого року їздив Шелєпін, визначна постать в Москві, і обіцяв давати всяку допомогу Єгиптові. Щодо Ізраїлю, то боннський уряд ще й досі вагається визнати цю державу і нав'язати з нею дипломатичні взаємини. Бо арабські держави погрожують: коли Бонн визнає Ізраїль, то ми визнаємо уряд Ульбрихта!

В цій ситуації Західня Німеччина мусить шукати виходу. Бо хто піддався натискові раз, мусить сподіватися нових вимог і загроз. Наприклад, Нассер зажадає, щоб Західня Німеччина дала гроші на нові греблі над Нілом чи щось подібне, бо „як не дасте, то я визнаю Ульбрихта"... За ним цей маневр можуть повторити уряди Сирії, Іраку, Ємену... З другого боку, уряд Ізраїлю змобілізує світову пресу, в якій появляться обвинувачення проти Західньої Німеччини, мовляв, вона капітулювала перед арабськими державами, що хочуть знищити Ізраїль.

В цім положенні політика мусить змінитися. Не йти на поступки перед погрозами. Навіть коли арабські країни визнають „державу Ульбрихта", то це не збільшить політичної ваги цього московського сателіта. Бо кінець-кінцем справу Німеччини вирішатимуть ЗДА, Британія і Франція, які не визнають держави Ульбрихта, разом з Москвою, що того Ульбрихта створила. Це глибоко ненормальне явище в серці Европи мусить зникнути.

А тим часом уряд Бонну стоїть під посиленим обстрілом — з арабських країн і з Ізраїлю.

П. А.

Представник Космічної Адміністрації про неможливість співпраці з Москвою

Вашингтон. — Заступник директора Крайової Аеронавтичної і Космічної Адміністрації д-р Гю Л. Драйден, зізнаючи в Палатній Комісії в справах науки і астронавтики, заявив, що всякі спроби співпрацювати з комуністичною Москвою в ділянці дослідів погоди та інших космічних проблем, — неможливі. Він казав, що треба буде зліквідувати ту „холодну лінію", яка існує між Вашингтоном і Москвою, і за допомогою якої передається взаємні дані про погоду, якщо СССР не подасть своїх метеорологічних даних, які подають сателіти погоди. Зв'язок в цій ділянці нав'язали між ЗДА і СССР ще в жовтні 1963 року. ЗДА все пробують наново і мають надію, що вдасться прийти до щирої співпраці із СССР, але практика це заперечує.

В Клівленді створено секцію викладачів історії

Клівленд. — В середу 10 лютого ц. р. тут — у приміщенні Інституту Східно-Европейських Наук при Джан Керол Університеті відбулися організаційні сходини викладачів історії, на яких вирішено створити окрему Секцію викладачів історії американських середніх шкіл при Науковому Товаристві ім. Шевченка. Відбувалися збори під проводом проф. д-ра М. Папа.

В зборах узяло участь кільканадцять учителів середніх шкіл Клівленду й околиць.

На зборах вирішено відбути два панелі для ширших кіл громадянства з доповідями і дискусією на тему „Українська проблема в середношкільних підручниках історії" та „Важливість історичних студій та їх можливості в Америці".

Голоси читачів

ЩЕ ПРО НАПОЛЕОНА І УКРАЇНУ

Голоси читачів, які порушують справу відношення Наполеона до України, спонукують і мене сказати на цю тему кілька слів.

Чи сам Наполеон цікавився українськими землями, не знаю, але деякі наші землі були таки під його володінням. Це було 1809 року. В тому часі ішли бої австрійських військ з Наполеоном в околиці Відня і австрійський уряд відтягнув майже все своє військо із східньої Галичини, лишаючи там мінімальні залоги. З цього скористав князь Юзеф Понятовський у т. зв. Варшавському князівстві (властивим володарем якого був Наполеон) і вислав до Галичини відділи свого війська. Один з цих відділів під проводом полковника Стрижевського зайняв 10 червня 1809 року Тернопіль. Це військо мало офіційну назву „французько-галицьке військо", і воно встановило владу, яка називалася: „Президія уряду адміністрації Тернопільського повіту під протекцією Найяснішого Цісаря і Короля Його Милости Наполеона Великого".

Коли, по сутичці цього французько - галицького війська під селом Вінявкою над Серетом, австрійське військо відступало на південь, згаданий вище полковник вислав листа до о. Йосифа Мікульського, українського католицького пароха і декана в Скалаті, в якому наказував, щоб о. декан повідомив про перемогу підлегле духовенство і зарядив, щоб воно проголосило з проповідальниць про це своїм парохіянам та відспівало по латині „Те деум лявдамус" і „Сальвум — Наполеонем Нострум".

Французька „влада" в Тернополі тривало коло місяця. Вона проголошувала мобілізацію людей та коней, а також дбала про доставу харчів для цього французько-галицького війська. Опісля в цю справу вмішалася Росія, яка — під претекстом допомоги Наполеонові — зайняла Тернопіль і околицю, усунувши поляків, і володіла в ньому до 1815-го року, називаючи цю територію Тернопільським краєм.

Заходить питання: чому про це нічого не згадують підручники історії?

Справа в тому, що австрійська влада, увійшовши до Тернополя після 1815 року, видала декрет, в якому наказала духовенству (і певно усім іншим чинникам) негайно знищити все, „що впродовж 1809 року, під час наїзду ворожих агентів було проголошене та подане до відома", а священики були зобов'язані про виконання цього декрету звітувати до Митрополичої Консисторії через свого декана.

І, мабуть, всі ці події пішли б у забуття, якби не т. зв. „Протоколльон Ордінаціорум Ґенералє Т. І. аб Анно 1808-1817", що його знайдено в парохіяльній канцелярії у селі Іловче. В цій книзі записано всі розпорядки цієї „французької" влади з 1809 року, а також декрет австрійської влади, що ним наказано все це знищити.

Чому парох Іловча не виконав наказу австрійської влади — невідомо, дармащо він мусів донести про його виконання до Митрополичої Консисторії.

(Прошу порівняти „Листи до шпаргаляра", „Америка" з 2 і 9 січня ц. р.).

Володимир Мацьків

ЩЕ ОДНА ПОМИЛКА

Нав'язуючи до передової статті „Славна помилка" я бажав би поінформувати читачів „Свободи", а з ними й ширшу нашу громаду в ЗДА і Канаді про ще одну помилку, яка трапилася у зв'язку із відкриттям пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні. У проголошеному списку почесного комітету відкриття поміж генералами українських визвольних змагань пропущено ім'я й прізвище ген. штабу генерала-хорунжого Олександра Кузьмінського з Торонта, який від раннього 1917 до 1921 року брав участь у визвольних змаганнях України, за що був нагороджений рядом військових відзначень. Цю помилку я відмітив публічно на пленарних нарадах Головної Управи Комітету Пам'ятника Шевченкові 30 січня цього року, але наша преса не подала цього в своїх звідомленнях з наради. Тому роблю це тепер, тим більше, що ім'я цього вельмизаслуженого старшини і громадянина збільшує повагу згаданого Комітету та самого свята відкриття пам'ятника.

Ярослав Падох
секретар КПШ

СЕРЦЕ І РОЗУМ

Хоч чимало паперу списано вже про „запрошування" та „незапрошування", про говорення та неговорення з людьми із „тамтого боку", здається, ніхто нікого в тій справі не переконав. Прихильники „говорення" надалі стоять твердо на своїх становищах, а їхні опоненти — на своїх.

Усе це тому, що більшість публікованих у цій справі статтей писано більше під впливами почуттів та пристрастей, як по лінії „здорового, хлопського розуму".

Кожна розумна людина, що б вона не намірялась робити, хоче, щоб з того діла вийшла якась користь. Неважно якого характеру мала б ця користь бути: матеріяльного, морального чи, скажімо, сантиментального.

Отже, чого сподіваються від тих розмов та зустрічей прихильники „зв'язків"?

Як добрі українці, вони напевно хочуть дізнатися від тих запрошених гостей, як насправді живуть „там" наші люди: в яких обставинах працюють наші мистці, які у них погляди та надії на майбутнє, як насправді виглядає там у щоденному житті ота розреклямована „відлига" і т. д.

А що ж на це все каже той „здоровий, хлопський розум"?

Тут, здається, є тільки одна відповідь: хоч оті наші гості з „тамтого боку" живуть у дуже важких обставинах, кандидатами на самовбивників вони таки не є! А ми ж усі добре, до болю добре знаємо, що означало б для цих людей говорити правду про те, що „там" діється! Це ж свідома самоліквідація! А вони таки хочуть жити, хочуть, навіть і в тих злощасних обставинах, працювати, творити.

Приїхавши сюди, вони знають, що „там" хтось на них чекає. Знають вони теж, що коли б їх не стало, тоді важко прийшлося б комусь там жити...

Отже, що зостається їм?

Що мають вони говорити? Очевидно, мусять повторювати те, що їм наказано. Власне заради тих, що залишились „там". І це задля тих не закінчених праць, які так хотілося б завершити!

Так, це цілком зрозуміле.

Але зрозуміле й те, що нам, в Америці, зовсім не цікаво слухати тих наказаних говорень! Доволі, аж надто доволі ми їх наслухались...

Отже, виходить, що якоїсь користи з отих „зв'язків", з отих „зустрічей" ми, американські українці, ніяк не можемо сподіватися!

Це одне.

Але може вийти з тих розмов і щось інше. Щось цілком протилежне до якоїнебудь користи! Може трапитися й таке — і воно вже трапилося! — що хтось не має досить міцних нервів, щоб слухати наявної брехні, і „відпалить"!

Ображувати у своїй хаті запрошеного гостя — неприємна річ. Так для господаря, як і для запрошеного. Отже, навіщо свідомо наражуватися на неприємності, коли виглядів на щось позитивне, на щось путнє немає жадних!

Ярослав Герус
Ньюарк, Н. Дж.

З НАШИХ БУДНІВ

ДРУЖНЯ РОЗМОВА

Нашого західнього сусіда з-під Самбора родом і далі ще вірного приятеля, проф. Ліваса-Блотніцького я зустрів, як звичайно, під Українським Народним Домом у Ню Йорку.

— Слихом-слихати, видом-видати, пане професоре! — гукаю. — Куди ж це ви діvались?.. Якось давненько я не мав приємности оглядати вашої достойної особи. Чи не їздили, бува, до Лондону на похорон вашого доброго друга, сера Вінстона Черчілла?

Пан професор зробив таку міну, ніби проковтнув гірку пігулку, потім погладив рукою шляхетського вуса й посміхнувся:

— Тааак... маляр-пейзажист був з нього непоганий. Може не такої кляси, як ваш Михайло Мороз, але в Літературно-Мистецькому Клюбі міг би виставлятися. А того, що він написав про нас, поляків, у своїй „Історії війни", хай Бог йому не пам'ятає на тому світі... Та мене інша річ дивує: що ви, українці, хочете ще зі мною балакати...

— А чому ж би ні? — питаю. — Ви ж не діяч культури з совєтської України?

— Що то, то ні, — відповів пан професор, — алеж ви тепер маєте такі успіхи на світовій арені, що до вас, як то кажуть, без бучка і не приступай! Кардинала вже дістали, патріярха ось-ось дістанете, в американському Конґресі поставлено на порядку дня справу незалежности України, то чого вам ще треба?

— Так, — кажу, — справді цей новий рік почався для нас під доброю зорею, дай Боже так далі. Але що правда, то не гріх: не знаю чи ваші єзуїти в Римі допомогли нам одержати кардинальський капелюх, але що в Конґресі у Вашинґтоні ваші сенатори й конґресмени моцно підпирають нас — це факт! От хоч би пан Тадей Дульскі з Боффало: файний з нього хлоп, дай Боже йому здоров'я! Ледве упорався з пам'ятником Тарасові Шевченкові, а вже вніс резолюцію, щоб у Конґресовій Бібліотеці створити окремий український відділ імени Шевченка!.. То скажіть, навіщо нам вибирати своїх власних конґресменів, коли чужі так добре нам служать?

— Так, так, — похитав головою пан професор, — найшов собі клопоту пан Тадеуш... Я саме вертаюся з Боффало, — там проти нього ціла революція підіймається. Наша братва кричить: „Нє позвалям!" Велике нам спасибі з такого конґресмена, — кажуть. Ми його вибирали, тяжкі гроші на виборчу пропаганду витрачали, а він не мав нічого кращого до роботи, як будувати Україну!"

— Ой, біда! Може й скинуть його з конґресмена? — питаю затривожений.

— Не бійтеся, не скинуть, — заспокоїв мене пан професор. — Я переконав їх, що вкінці мусить хтось збудувати Україну, якщо самі українці неспроможні втяти таку штуку...

Ікер.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила

Микола Приходько

СЛОВО ПРО УЛАСА САМЧУКА

Ми напередодні 40-літнього ювілею плідної літературної творчости нашого заслуженого, найвизначнішого сьогодні на еміґрації письменника-філософа Уласа Самчука. Цей ювілей українці Канади й Америки повинні гідно відзначити, не забуваючи також про те, що Улас Самчук добровільно відмовився тут від доброго заробітку, присвячуючи ввесь свій час українській літературній творчості.

Без наявности її ми, звичайно, не можемо мати значної ваги серед націй, що плекають і шанують літературну культуру.

Погляньте на його життьово-творчий шлях:

Перша велика, чорноземна Самчукова книжка „Волинь" написана з не меншою наснагою, як перша Винниченкова — „Краса і сила". А далі „Марія", „Шумлять жорна", „Кулак", „Юність Василя Шереметн", „П'ять по дванадцятій", „Чого не гоїть вогонь" і нарешті трилогія „Ост", що є виразним логічно-необхідним продовженням юнацької „Волині". „Ост" — це „Волинь" наших і прийдешніх днів. Може не всі читачі зрозуміють належно її літературно-філософське підложжя, але ми не маємо підстав сумніватися, що Самчуків „Ост" увійде в скарбницю нашої літературної спадщини з не меншою силою, ніж його, юністю надхнена, „Волинь".

Пригадую 1941 вогненний рік, коли танкові колони генералів Ґудеріяна й фон Кляйста блискавично охопили московську армію на Україні. Так скоро, як московські окупанти панічно повтікали з української столиці, з'вилося там „Українське Слово" на чолі з нашим бойовиком із Західньої України, Іваном Рогачем. Пам'ятаю уривок з його запального, незабутнього виступу на конвенції учителів Києва: ... „Так шкода мені дивитися на вас, представників української еліти, зодягнених і зголоджених, ніби жебраки, на своїй, найбагатшій в Европі землі".

На жаль, не довго промовляв там Рогач — згинув він у Ґестапо, разом з національно-весняною Оленою Телігою, що в першій колоні відважних прорвалася, разом з Уласом Самчуком, з еміґрації на Україну. Рогачеве „Українське Слово" було замкнене, а незабаром перейменоване людьми з млинками на рукавах на „Нове Українське (читай німецько-московське) Слово", на чолі з московсько-німецьким підхлібником Штепою.

Завмерло в Києві полум'яне Рогачеве слово, але на Волині підвівся Улас Самчук. Прилетів він до своєї Дермані, як весняний птах до рідного гнізда. Зустрівши його на околиці хлопці й дівчата несли на руках свого улюбленого письменника до будинку „Просвіти", що він його колись започаткував у селі. Слава не поляже! І піднявся Улас Самчук, напоєний чаром Рідної Землі, з вогненним словом, як не в запечатаному Києві, то на Волині, де започаткував він газету „Волинь".

Усі з українським серцем, що жили в той час на Україні, пам'ятають його вогненні статті: „Так було, так буде", „За мужню дійсність" і багато інших, повнозвучних, давно оповіданих у поневоленій Україні. Понад усякими заборонами Самчукова газета „Волинь" в перші тижні свого існування дістала сорок тисяч передплатників з Великої України. Така була сила Самчукового слова, що наснажилося в чужині великою любов'ю до рідної, стуженої землі. Дуже скоро опинився Самчук поза ґратами Ґестапо. Тільки одностайне, небезпечне для німецького запілля обурення на Волині і щасливий збіг обставини вирвали нашого славного письменника з обіймів смерти.

Але тодішнє й сьогоднішнє слово Самчука не дає спокою московському окупантові. Мабуть ще багато-хто тут, на еміґрації не знає, що Москва, поборюючи Самчуків дух і його літературний вплив на Україні, наказала написати й видати масовим тиражем також трилогію „Волинь", але вже в проти-Самчуковому, чисто московсько-імперіяльному аспекті. Поза тим видано спеціяльно спрямовану проти Самчука книжку „Недолюдки"; брошуру (з жовто-блакитною обкладинкою!) „Дерманська трагедія"; написано серію статтей у журналі „Жовтень" і наказано іншу серію в канадійському комуністичному часописі — „Правдиве обличчя Уласа Самчука". Таки не дає їм спокійно спати Самчукове слово.

Послухайте всі, хто має честь і приємність особисто знати нашого щиросердечного Самчука, тон тієї московської писанини в заключному реченні „Слова про Дермань": „Але чи не більшим злочином, ніж мордування і катування невинних людей, є вимуштровування яничарів-убивць. Це робив Самчук, відщепенець рідного краю, безбатченко, юда!"

Чи може будь-хто з нас уявити нашого шляхетного Самчука в ролі людини, що „мордує й катує невинних людей?" А про те, хто вимуштровує яничарів-убивць- сташинських у Москві, про те, хто нагороджує їх за вбивства закривавленими українською кро'ю орденами, ми добре знаємо.

У своїй лайливій зливі вони називають його українським ґеббельсом. Ми знаємо, що Самчук мав і має глибоку пристрасть, але ніколи для німецької, — тільки для української правди, якої в Москві так бояться. Бо без України, що тримає на своїх грудях 40% економічного потенціялу Московської імперії, та імперія перестане існувати.

Не зважаючи на будь-які большевицькі наклепи й лють проти Самчука, ми щиро любимо нашого Володька від дитинства у „Волині" до сьогоднішнього автора літературно-філософського твору „Ост", скерованого проти червоної імперії, що їй прийде неминучий, історично-логічний, кінець, не зважаючи на всі заходи русифікації України, знищення й паплюження провідних українських людей.

А ми тут, на вільному американському континенті, справимо нашому Самчукові гідний 40-літній ювілей його славної літературної творчости, а пізніше просурмимо його на Рідній Українській Землі, де колись стоятиме його погруддя в пантеоні наших безсмертних.

Без огляду на те, що не маємо свого власного державного видавництва, ми, нашими індивідуальними й організаційними зусиллями, поширимо в українському й довколишньому світі таке небезпечне для окупантів Самчукове слово про Україну!

ВЕЛИКОГО БАЖАЙТЕ!

Багато похвал сказано дотепер, й написано много про християнську чесноту офіри. Правда ця зібрана у такій золотій сентенції: „ми багаті тільки тим, що ми офірували". Наш Спаситель дав правдиву оцінку офіри: „Люби ближнього свого, як самого себе!"

Щедра офіра приносить свої дари охітно і непримушено. Вона виростає на ґрунті зацікавлення життям ближнього. Офіра — це частина цього, що ми вже одержали, дана тим, що її потребують.

Вона процвітає на землі, й чим більше вона в уживанні, тим обильніщі плоди приносить вона. Нагорода за офірування, хочби дочасна, виразно з'ясована в цих знаменитих словах Христа: „Дайте, а дасться вам!„

Наш Спаситель бажав, щоб ми сприяли кожньому, щоб чинили добро навіть нашим ворогам. „Кажу вам, любіть ваших ворогів, чиніть добро навіть тим, що вас ненавидять". Добродушна людина ніколи не буде бажати другому нещастя; це воля Бога, що ніколи не бажає зла нікому, за виїмком, щоб злий направився.

До бажання добра додав Ісус бажання доброго вчинку.

Він доповнив своє бажання доброго, бажанням доброго діла. Св. Матей розказує, що сліпий і кривий прийшли до Нього, й Він оздоровив їх. Він був Божественним Лікарем, й Він лічив їх безкоштовно.

Він вчив незрячих, помагав бідним, потішав хворих. Він був всім для всіх! Милосерні слова і думки засадничо є добрі, як їх потреба, одначе вони потягати мусять за собою спроможність вчинку; в противному разі вони стільки вартують, що химерний гарний сон.

Бути щедрим в складанні офіри — це наслідувати правдиво Бога. Коли книжник сказав Христові, що офіра є вартісніша за жертву цілопалення, Ісус потвердивши його слова, заявив йому, що він недалеко Христового Царства. Сама офіра сягає глибше і дальше, чим йдуть наші спостереження: вона проймає вічність, вона ширяє в незбагнених глибинах людського духа. Стара приповідка вчить, що правдиво щедра в складанні офіри людина є справжнім мудрцем.

Напис на одному старинному гробі голосить: „Те, що я дав, я маю; те, що я ужив, я мав; те, що я ховав, я втратив." Тут маємо три види, як користуватися нашими добрами: що ми зложили, як офіру, це приносить нам нагороду у вічності; те, що ми видали, звичайно лишається в пам'яті, як спогад, що ми його пережили; а те, що ми нагромадили й ховали, смерть забирає одним махом. Нікому бо не признано взяти з собою нічого із дочасних дібр, що він придбав за життя. Ревний християнин буде мати все на увазі ці думки, і виконає без застанови те, що поручив Ісус Христос, наш Вчитель: „Кільком дасьте, стільки віддасться вам, а навіть більше одержите взаміну.

Офіруйте щедро на Дієцезальний Харитативний Фонд у Стемфорді! о. С. І. Хрепта

РЕПРЕЗЕНТАЦІЙНИЙ БАЛЬ Т-ВА УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ, ПА.

Дебютантки на Балі Товариства Українських Інженерів у Філядельфії в суботу, 23-го січня 1965 року.

Успіх Балю інженерів 23-го січня був вислідом старанної праці Комітету Балю, членами якого були: пп. інж. Л. Дяченко та Н. Даниленко і панове: інженери В. Винницьр. Р. Пеленський, І. Даниленко, Л. Яцкевич, М. Борецький, Я. Щука, І. Пак, М. Білас, С. Хариш, Т. Ільницький, В. Кузик, та І. Остап'як, під проводом голови товариства інж. Е. Филиповича.

Зі смаком-прикрашена заля в готелі „Шератон" легко змістила понад 650 осіб.

По молитві почалася мистецька програма при співучасті артистки солістки п. Лізи Шащаровської-Чепіль, та при супроводі п. І. Чумової.

І ось дискретно відзивається знаменита оркестра під диригентурою інж. Раковського.

Час до часу чуємо його оксамітний баритоновий голос у заспівах.

Починають танцювати. Число пар збільшується, свіжі гості напливають . . . . . .

Комітет подбав, щоб всі бавилися, щоб не було таких напр., які цілий час бавилися б тільки зі собою.

Найбільшою атракцією вечора був виступ дебютанток із своїми товаришами.

На залі дещо притушене світло. По її середині столик, а на ньому ряд довгих червоних лент з написом: „Баль Інженерів, 1965 р."

Сходами з ґалерії починають сходити 24 пари дебютанток. До столика підходять пані Даниленко та голова Товариства інж. Е. Филипович.

Дебютантки убрані одна в одну в білі, довгі сукні, з наруччям червоних троянд на лівому рамені.

Фотоапарати працюють . . .

Поволі входить на залю перша пара, друга, третя . . .

П. Даниленко представляє кожну пару з-осібна. Голова подає їй ленту, і вона декорує нею кожну дебютантку . . . А вони всі милі, гарнідівчата.

Біля них хлопці, мов соколи . . .

Частина пар іде крізь залю і задержується біля сцени.

Друга частина входить на сцену . . . І тут несподівана атракція. Дебютантка Аля Біляїв виступає з-поміж черги, хтось подає їй крісло, а вона, з ґітарою в руках, сідає . . . Струни ґітари забреніли, а з її уст ллється чарівна пісенька. Збирає заслужені оплески.

Були такі дебютантки та їх асистенти (асистенти в дужках):

Людмила Капшученко (Віктор Корсун), Богданна-Ляриса Зеневич (Ярослав Колибабюк), Ольга Козоріз (Євген Савицький), Ляриса Одежинська (Ігор Пеленський), Орися Бабій (Богдан Луцький), Христина Михайлевська (Олег Бойчук), Наталка Мисько (Мирон Воробець), Нуся Драбик (Олег Лисяк), Марійка Гайдучок Роман Куропась), Ярослава Кічуга (М. Галавай), Віра Чайковська (Орест Бойчук), Ала Біляїв (Юрій Кіналь), Іванна Кухарська (Андрій Лучаковський), Марійка Коженьовська (Юрій Чайківський), Ірина Савицька (Богдан Скульський), Неоніла Чума (Євген Марків), Ірина Донець (Вол. Остап'як), Оксана Стулковська (Богд. Волощук), Маріянна Рибчук (Іван Курцеба), Христина Майцик (Юрій Паладій), Світляна Юрчишин (Богдан Солонинка), Марійка Рогожинська Мир. Заяць), та Марійка Стадницька (Олег Дражньовський).

Аж до третьої години ранку йшла забава. Аранжером балю був інж. В. Кузик, а тостмайстром інж. Л. Яцкевич.

Ось чому мрії моїх молодих літ та переживання цього вечора злялися були у мене в одну нерозривну цілість . . .

Чи то чарівний луч весняного сонця завитав був тоді у моє серце? . . .

Миле закінчення: з приємністю треба згадати, що чистий дохід призначений на наукові та стипендійні цілі!

Д-р М. Рибак

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВЕЧІР ПРО ПЕРСПЕКТИВИ ІНЖЕНЕРНОЇ ПРОФЕСІЇ

Мрії та сподівання становлять один із найістотніших привілеїв молоді. До таких мрій належать теж мрії про досягнення винняткових успіхів у вибраній професії. До речі, мрії про успіхи — це також доказ того, що дана людина свою професію дійсно любить. Проте, щоб уникнути деяких розчарувань, все таки є корисно познайомитись із основними напрямними та перспективами даної професії ще за зовсім молодечих років, ще поки ми власне рішились на її вибір.

Як і треба було сподіватись у нашій добі, велика частина нашої молоді захоплюється досягненнями нової технології, мріє про участь у здійсненні міжплянетних летів, про ракети, про досі не чувані плязмові чи іонні двигуни, іншим імпонує техніка мікро-мініятуризації складних і прецизних електронних пристроїв, ще інші навпаки знаходять велич у таких колосальних спорудах як Асванська гребля на Нілю, відстрільні бази для Сатурна на Флориді, чи Веррацанський міст. Ті, що шукають глибини, закохуються в логічні закони, що руководять фізичними чи хемічними явищами та процесами.

Але частенько молодь, зокрема середньошкільна, не знає все таки шляхів, що ведуть просто до успіхів в отих вимріяних чи бажаних ділянках.

Повідомлення у пресі чи на телебаченню є часто надто загальними, та прибраними навмисно в рожеві барви; інформації товаришів чи старших колеґ можуть бути теж односторонніми, бо ж це уже лежить у людській природі, що кожний схиляється до розхвалювання саме своєї школи, вибраної собою професії.

Щоб допомогти нашій молоді зрозуміти дійсну картину можливостей сучасної технології, та щоб дати їй об'єктивну інформацію про майбутні перспективи інженерної професії, Товариство Українських Інженерів перевело детальний облік та аналізу видатніших університетів і коледжів на Східньому побережжі ЗДА, їхніх програм навчання, вимогів прийняття, можливостей одержати стипендії, перспектив одержати платні практики чи навіть роботу під час студій і т. п.

Із результатами цього обстеження Товариство поділиться із середньошкільною та високошкільною молоддю в суботу, дня 20 лютого ц. р. на Панелі, що відбудеться в 7 год. вечора в залі Українського Інституту, 2 Схід 79 вулиця, в Ню Йорку. Панелем проводитиме інж. Константин Клюфас, членами Панелю будуть д-р Роман Навроцький, мґр. Орест Білоус, студ. Євген Данилишин. Про актуальні можливості проґресу в професії коротко згадають також інж. Евстахій Ярош, голова ТУІА (будівелна інженерія), арх. Іван Заяць, голова Відділу Н. И. (архітектура), інж. Роман Ґалібей (електротехніка), інж. Ярослав Городецький (хемія), інж. Степан Ю. Процюк (дослідницькі проєкти), мґр. Михайло Ільків (господарські студії), Володимир Гнатківський (міжплянетарні лети).

Прізвища таких наших відомих діячів технічних наук на цьому континенті як Степан Тимошенко, Володимир Тимошенко, Олександер Смакула, Юрій Кістяковський, Ігор О. Богачевський, Богдан Гнатюк, Михайло Яримович, Євгена Блакитний-Нолден, Арсен Шумовський, Олекса Біланюк, Богдан Микитин, Ярослав Стахів, Петро Грицак, Володимир Гнатківський і багато-багато інших повинні бути заохотою для наших молодих адептів технічних студій, стимулом для досягнення таких же видатних успіхів.

У Вашинґтоні відбулися збори філії УККА

Вашинґтон, Д. К. — В неділю, 14-го лютого відбулися тут збори метрополітальної філії Українського Конґресового Комітету, на яких виступили два представники Екзекутиви УККА, редактор публікацій УККА Володимир Душник і секретар Екзекутиви д-р Микола Ценко. Понад п'ятдесяти присутнім представив гостей з централі полк. Василь Рибак, голова філії. Ред. В. Душник, який промовляв перший, накреслив загальні завдання УККА, як американської організації, яка об'єднує всіх українців — громадян ЗДА. Він подав коротко історію УККА і вичислив найважніші досягнення в його праці, в тому і ролю УККА в побудові пам'ятника Т. Шевченкові у Вашинґтоні. Промовець говорив про напасті комуністичної пропаґанди на УККА, які посилились саме тепер, коли з новою ерою „мирного співіснування" між Заходом і СССР постала й українська теорія „культурного обміну", що спричинила гострі суперечки в нашій громаді. Згадуючи про недавні відвідини групи „культурних діячів" з України, промовець вияснив позиції УККА, які відкидають офіційні та організовані контакти з висланниками окупантського режиму. Д-р М. Ценко говорив у своєму виступі про елементи, які об'єднують українців в Америці в рямцях спільної для всіх централі УККА. Він закликав усіх піддержувати солідарно, так морально як і матеріяльно, становище і працю УККА.

Після рефератів вив'язалася жива дискусія з участю ряду осіб. У дискусії деякі приявні твердили, що контакти з приїжджими сюди з УССР українцями можуть теж мати значення для посилення протикомуністичної боротьби, та не шкідливі для американських українців. Все ж, більшість висловилася за беззастережною підтримкою УККА і його становища в справі відвідин офіційних делеґацій, що приїздять за договором між СССР і ЗДА.

Починаймо від наших організацій

Наша еміґрація в ЗДА є досить численна, патріотична і матеріяльно добре забезпечена. Ми маємо також достатню кількість провідних кадрів та інтелігенції. Для допомоги визволенню України нам не приходиться тут ризикувати своїм життям, або майном, треба лише виявити громадську солідарність-дисципліну і дати свою скромну пожертву: Нац. Даток до УНФонду.

Та навіть цього скромного національного обов'язку багато з нас не виконують завдяки нашій кепській організованості. Ці організаційні хиби можна бачити на прикладі української філядельфійської Громади, яка вважається в ЗДА одною з передових.

Є тут на обліку аж 113 українських організацій, які довгий час не були між собою пов'язані. Коли Управа Відділу УККА відбула нараду представників цих організацій і запропонувала вплачувати річно по 10 дол. на УНфонд до УККА та по 3 дол. членських вкладок до Відділу УККА, то більша частина організацій не виконали свого обов'язку. Це дуже неґативно відбивається на моральному стані всієї української громади.

Коли хочемо поліпшити цей стан, то мусимо починати від наших організацій. Відомо, що діяльність і громадська дисципліна кожної організації та її членів у великій мірі залежить від її керівників.

В окружній нараді відділів УККА у Філядельфії з 19-го квітня 1964. р., взяли участь представники багатьох місцевих організацій. Більшість дискутантів засуджували тих провідників організацій, які порушують засади громадської дисципліни. Інші — вимагали підвищення Нац. Датку від кожної місцевої організації з 10 до 25 долярів, а від центральних організацій по 100 долярів на рік, щоб таким чином скоротити зайві організації-фікції. Відділ УККА вирішив перевести цю справу так: кожних 3 місяці друкувати у своєму Інформаційному Бюлетені списки всіх місцевих українських організацій з зазначенням вплат до УККА, щоб українське громадянство знало тих керівників, які порушують громадську дисципліну.

Іноді приходиться чути нарікання, що ми багато присвячуємо уваги місцевим справам, мало цікавимося партійно-політичними і державницькими концепціями. Очевидно, українська державницька ідея дорога для кожного українського патріота. Але ця ідея не повинна бути привілеєм, чи монополією тієї чи іншої політичної партії, чи організації, а святим обов'язком всіх українських патріотів. Кожний з нас може належати до того чи іншого українського політичного середовища, це є приватною справою кожного з нас. Але у своєму громадсько-політичному житті всі українці — партійні і безпартійні — підпорядковуються єдиному координаційному Центрові — Відділам і Централі УККА.

Коли ми таким чином налагодимо громадську дисципліну в низових клітинах — місцевих організаціях і Відділах УККА, то це практично наблизить нас до розв'язання наших ширших проблем: організації Світового Конґресу Українців у вільному світі та підтримки Екзильного Українського Державного Центру.

Т. Тещук

● **Французький уряд видалив** генерального представника монопольної державної летунської компанії Аерофльот Серґея Павлова, відмовившись подати пресі причини такого розпорядку.

Збори Відділів Українського Народного Союзу

СУБОТА, 20-го ЛЮТОГО 1965 р.

НЮАРК, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Чорноморська Січ — 14 Відд. в год. 7:30 веч., в Січовім Домі. Проситься платити місячні залеглості на зборах. — В. Роговський, предс., М. П. Отрок, секр.

НЕДІЛЯ, 21-го ЛЮТОГО 1965 р.

НЮ ГЕЙВЕН, Конн. Відділ ч. 370 повідомляє всіх членів, що секретар буде збирати вкладки в неділю, 21 ц. м. від год. 8:30 рано в залі ч. 1 школи при церкві св. Арх. Михаїла. На останніх Загальних Зборах Відділу рішено вибрати окрему Управу Допомогового Товариства, що існує при Відділі, яка буде збирати окремо вкладки до Доп. Т-ва. Вкладки до Відділу збиратиме секретар Відділу. Ухвалено теж, що дорослі члени Відділу мають платити по 10 ц. місячно на адміністраційні видатки Відділу. — В. Гіна, секр.

БРІДЖПОРТ, Конн. Збори Т-ва Українська Січ — 59 Відд. в год. 2-ій год. по пол., в УН-Домі під ч. 500 Галет вул. На зборах буде вирішена важна справа. — Управа.

Купуйте в підприємствах, що оголошуються в „Свободі"

Олекса ГРИЩЕНКО

МОЇ ЗУСТРІЧІ І РОЗМОВИ З ФРАНЦУЗЬКИМИ МИСТЦЯМИ

(2)

Широко і безшумно відчинилися масивні двері. Посеред великої залі готелю, в повному сяйві сонячного весняного дня, поміж рухливими, заклопотаними секретарками, струнко стояв професор Вітмор. У темносиньому бездоганному строї, кінчик білої хусточки в горішній кишенці, волосся чітко на дві сторони, все в англійському стилі. На його симпатичному обличчі ледь рухалося вольове підборіддя квадратом. З-під густих, наче дві щітки, рудавих брів сипав на мене вогниками живих сіро-блакитних очей.

По-батьківськи, доброзичливо стис мою руку і показав на мої течки. Миттю покрив я червону долівку, заслану від краю до краю кімнати пухким червоним килимом, своїми акварелями. Мости, кайки, пароплави, сині дреднавти, тисячобарвні базари, черги носіїв; Базиліка св. Софії, барви помаранчевої охри; давні рожеві мініятюрні церковці, масстатичні білі мечеті, стрілчасті мінарети, мавзолеї турецьких султанів; зелена безкрайня Мармара, блискучий Золотий Ріг, кладовище Ейюб, Скутарі; стіни, вежі, фортеці, замки; небо, блукаючі романтичні дими, води, земля, кипариси — все, що схопило зачароване око зачарованого мистця. Підлога стала перським килимом, по якому гуляли очі професора.

Як і сам патрон, обидві дами хвилювалися, задоволені, що відшукали з численного натовпу скитальців (їх було тоді в Константинополі 90 тисяч, але я сам себе скитальцемне почував) бодай одного маляра. Видко було, що й сам професор був задоволений. Брав у руки акварелі, повертав їх на всі боки і, посміхаючись, показував секретареві. Бачу, кладе акварелі купкою на низькому столику з горіхового дерева. Здавалося , наче б говорив: „Ви нічого не розумісте, і я вам відкриваю нового маляра з його новим світоглядом і засобами. Він сам себе не розуміє".

Зненацька він круто обернувся до мене, коли я навколішках ладнав аркуші акварель, і спитав здивовано:

— „Куди ділась та рожева церква з білим мінаретом?"

— Не знаю, — кажу йому, — вона десь тут, шукайте.

— „Я певен, що маляр сховав акварелю", — сказав сміючись і ткнув мене довгою, прямою пучкою.

Це була правда. Я заховав її, довіз до Парижу і пізніше виставив у Ню Йорку. Виконав її десь на згарищі-попелищі Стамбулу, залізши на вал перед Мармарою, і заїв з ріжка дактилями.

Американець потрусив купою акварель, вирівняв їх, запитав у мене ціну і доручив секретареві зробити підрахунок. За хвилину пані Сомова сказала „шістдесят шість акварель", — і принесла мені на срібній таці доляри.

— Тепер я хотів би знати щось про ваші дальші заміри і пляни, — щиро, зблизька говорив мені у вічі професор.

— Мої пляни? Мене тягне, — кажу йому, — поїхати в Грецію, попрацювати в таємничій Містрі.

— О, Містра, це добре, дуже добре! — На хвилину схилив голову, задумався. — Добудьте собі візу і я вам оплачу подорож, куплю білет на переїзд!

Так усе і сталося. По весні 1923 року якось випадково заскочив я в книгарню Поволоцького на розі вулиць Боз-Ар і Бонапарт, — це він рік перед тим влаштував у своїй ґалерії картин мою першу виставку в Парижі, виставку мого Константинополя. Увійшов, і закляк на порозі здивований. В спину пізнав мого мецената, Вітмора. Тихо розглядає книжки, занурився у великі люксусові видання.

— О, Грищенко! — скрикнув, жмурячи очі, — як ся маєте, де живете тепер?

— Та я мешкаю, — кажу йому, — тут за хвилинку, зайдіть до мене!

Вагається . . .

Але незабаром, кілька будинків від Поволоцького, він у моїй великій робітні при вул. Боз-Ар ч. 9. Вигідно усівся в крісло, підняв голову на засклену стелю, розглядає стіни, етюди.

— І так, ви побували в Греції?

Говоримо про священні вогнища Геллади, Візантії.

— Чи ви бачили, — питає, — знамениту візантійську церкву Дафні в Елевзісі?

— О, кілька разів, це ж усього 12 кілометрів від Атен. Намалював саму церкву з дороги і зробив копію з Архангела. Як напрочуд добре збереглися мозаїки з 11 віку! Наче вчора викладені яскравими камінцями емалі. І який оригінальний кольорит, де таку ролю грає білий тон! (Обидва згадані малюнки тепер у збірці С. Гординського).

БАТЬКИ! Зв'яжіть замолоду ваших дітей з найстаршою, найбільшою й найбагатшою українською національною установою поза межами батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб запевнити їм кращу будучність, а нашій громаді у вільному світі нового свідомого члена!

Вступайте в члени УНСоюзу!